

Búzát aratnak a lebői dombon

Nem jó jel, ha a búzatábla közepén gölya áll. Becsapódott szegény, vizet látott, azt hitte, béka is van benne. A víz önmagában neki kevés, nekünk sok.

A „mifantológia” tudománya a tanú rá, hogy aratás idején a mi vidékünkön máskor is jártak nagy esők. A kukutyini zabhegyes, egyes szőlősmagyarázók szerint O. Nagy Gábor: Mi fán terem? olyan esős időben történt, amikor csak csónakból vághatták le a sarlóval a zabok hegyét. Lehégyezték tehát a zabot, nem kihegyezték. Jó sok csónakra lenne most szükség, de akkorákra, hogy teljes kombájn beleférjen. A tápéi komp, a mostani, talán kettőt is elvinne. Ez az egész onnan jutott eszembe, hogy akkor is elkövettek mindent a termés megmentéséért, meg most is.

Összkomfortos fülke

A „ki mint vet, úgy arat” bölcsességét is tapasztalat szülte. Mások is lett volna olyan kegyetlen ősz, mint tavaly volt? Tápén, a lebői dombon a kombájnosok tábláról táblára haladva meg tudják mondani, milyen idő volt vetés idején. Sok víz volt akkor is, ragados sár. Ahol elsüllyedt a traktor, meg a vetőgép, most akkorát billen a kombájn, mint a tengerjáró hajó, ha a Bóra táncoltatja. Kutyavilág volt ősszel, és itt van most a párja.

Innen a kombájn fülkéjéből látom, hogy a zabhegyes analógiájára nem lehet búzát hegyezni. Sokért nem adnák az aratók, ha lehetne. A búza fekszik, olyan a tábla felülől nézve, mint a magabafagyott hullám. Motollának hívják a kombájn mindig forgó szélmalomkezeit. Arra való rendes időben, hogy ráfektesse az ágaskodó gabonát a lent matató kaszára. Most is forog, de nem fektet, inkább megemeli egy kicsit a lapuló búzát, hogy elérje a százfogó kasza.

Alacsonyán jár Gál Lajos „asztala”, valósággal borotválja a földet. Döccenünk egyet, elkezdünk szántani. Púp volt a búza alatt, vagy mi léptünk gödörbe, de az egész vágószerkezet úgy beleszalad a földbe, mint kezdő aratónál a kasza hegye. Le kell ugrani a nagy gépről, és nagytakarítást csinálni.

Vizsgáznak a gépek Tápé határán. Három új és két régi. Ezeregyszáz hektár aratnivaló az idej földadatuk.

Az új gépek sok újdonságot is hoztak. Teljes méterrel szélesebb rendet vágnak, mint a régiek, három forduló ezeken anynyi, mint a másikon négy. Ennél is többet jelent, hogy szinte futnak a mezőn, pedig most gyalog is nehéz futni. Ekkora gépnek a cammogás is előnyére válna. A rakott tartályban 23–25 mázsza gabona gyűlik össze, cipelni is elég a 70–90 mázsás saját súlyuk ráadásaként.

Asztagnyi gabona belefér egy-szerre a tartályba. Amikor ürítenek, emberderék vastagságban zuhatagként ömlik belőlük a szem. Szép vizsga.

Beállok a fülkébe az amerikai kombájnon is, meg a Kolosz névre hallgató szovjet gyártmányú is. Tudós tesztlők legfőbb aratás végén mondhatnának véleményt mindegyikről, ekkora gépen megszámálhatatlanul sok mérési lehetőség adódik, ennél fogva ugra-bugrálás felületesség lenne most nekem eldönteni, melyik a jobb. Az a biztos, a régi-eknél sokkal jobb mindegyik.

Nekem tetszenek az olyan apróságok, hogy végig ülve arathat a kombájnos. A régin föl-fölállt, hogy mindent lásson, aztán úgy felejtette magát. Ezekben föl se tudna állni menetközben, de nem is kell, mert úgyis lát.

Emlékszem rá, amikor az „ös-kombájn” nálunk megjelent, a napernyőjét kezdték fitymálni először.

— Urat akarnak csinálni az arató emberből? Vigyáznak szegényre, hogy meg ne süsse a nap? Fehér kesztyűt nem adnak hozzá?

Kesztyűt azóta se adnak, de a forgatható napernyő bekerülhetne a múzeumba, ha van még valahol. Ernyő helyett fülke van mindegyiken. Az amerikai úgy jár, mint az óra, de nyitva kell hagyni az ajtót, hogy levegő járja a fülkét. A másik akkor jó, ha bezárják. Az a fajta ventilátor, amelyiknek a kisöccsét asztalok mellett üldögélők hűtözésére találták föl, végre bekerült a fülke sarkába is. Az ülés már van olyan kényelmes, mint egy vezérgazgatói szék, ventilátorral kombinálva valóban kényelmes.

Láncaltapas kímélet

Nem lenne jó eltúlozni, de azt hiszem, jó úton járnak a konstruktőrök. „Csemegének” még egy hatalmas hűtőpalackot is szerkesztettek bele, ne kelljen áporodott vizet innia annak, akinek torkára száradt a por. Az már csak ráadás, hogy ventilátorral kombinálva a por sem marad meg a fülkében. Biztosan lesz még ennél jobb is, de azt már összkomfortosként reklámozzák majd.

Ide már pszichológus kellene. A konstruktőrök elkezdik kímélni a gép embereit, és az lesz belőle, hogy cserében úgy vigyáznak a masinisták mindenre, így talán még sose vigyáztak. Hetvenöt lőerős kímélet, mondom magamban, amikor megmegindul a tábla széléről a láncaltapas traktor.

Ha csak kis kátyuban áll meg a százmázsás óriás, akkor is indul a láncaltapas. Pedig lehet, hogy kiugrana, ha kétszer, háromszor hátratulatna és újra meg újra nekiszaladna. Vigyáznak rá, sok fordulót nyernek, ha nem

nyúzzák. A tengelyszaggató erőlködésnél jobb a belátás: gyere koma, húzsd meg. Ballag a láncaltapással most is Fári János, pótkocsis teherautót húz ki a szárazra. Száz mázsás rakomány, tiszta búzával a teherautó is kíméltre szorul.

Ahogy szárad a talaj, egyre kevesebb dolga van a láncaltapnak, vezetője nézheti a nagy gépeket. Azt mondja, nem szereti nézni, mert az hiábavaló munka, inkább szántani szeretne. Erőltetik a szántást is egy-két helyen, teleszalad a barázda rögtön vízzel, de az is nyereség, ha azzal végéznek, amivel lehet.

Dombon vagyunk, itt hamarabb szárad a föld, innen nézve úgy látszik, nemsokára elmehet ez a láncaltapas is szántani. De csak innen nézve, mert amott gölya állt a búzatáblában.

Aki pöröl

Gál Lajos és Szekeres Eajos gépen kerültem egyet vendégként, de ott beszélgetni nem nagyon lehet, megállni pedig vétek lenne, ha egyszer arathatunk.

— Sajnos, én ráerek — mondja Laczi József.

Idejövet még találkoztunk a gorzai szerelőkkel, akkor cserélték ki a kuplungtárcsát. Nem telt bele egy óra, tönkrement az is. Nyúzza a föld a gépeket, nagyon nyúzza. És éppen az az alkatrész ment tönkre, amit hét határban nem lehet kapni. Vadonatúj kombájn áll le miatta. Nem jó tehát, ha ráér a kombájnos.

— Úgy hallottam, aratni jó, aratni szép, és aratni könnyű.

— Szép is, jó is — mondja Laczi József —, tavaly még azt hittem, hogy könnyű is lehet. De már tavaly kiderült, hogy aratni nehéz, ilyen nehezett viszont az se próbált, aki hetedik vagy tizedik éve ül a nyeregben.

— Milyen a kiszolgálás?

— Előrendű. Amiben lehet, kedveznek, nekünk csak az a dolgom, hogy arassunk. Ebéd-ből például másfél adag az arató-norma, mindig forró, mindig meleg. Aratópálinka nincs, helyette kola van.

Aratás végén derül ki, ki a jó kombájnos, de hogy milyen, már most látszik. Aki pöröl az agromóssal: induljunk már, elállt az eső. Aki nem nézi az órát, se azt, mennyit dolgozott eddig. Gál Lajosról és váltótársáról hallom, belecúsztak a minap egy gödörbe, amikor csúszni könnyű volt, megállni nehéz. Szívta a fogát mindenki: legalább egy hétre kiestek a munkából. Mire megvirradt, készen volt a gép.

Jó normával dolgoznak az aratók, 300 forint is lehet naponta a kereset, de 600 mázsát kellene learatni érte. Itt a dombtetőn 300 mázsza volt eddig a legtöbb.

Közösen reménykedünk, hogy könnyebb lesz holnap, még könnyebb azután, de kölcsönösen le is intjük egymást. Az idej aratás már nem lesz könnyű. Látnunk már most olyan táblát, hogy iskolában kellene tanítani: ez is búza.

Kényszerhelyzetben vetni megpróbálták már helikopterrel is, repülővel is, aratni csak kombájnnal tudunk. És ezt a táblát is le kell vágni, búza van benne.

HORVÁTH DEZSÓ

Katona Judit

Nosztalgia

Már el sem éred két karom, hold-melleim és tűzőlem, már annyit pusztítottalak, hogy magam öltem meg, azt hiszem.

Szemhéjam alatt ég a vér, úgy szeretlek, hogy szinte fáj, ha abroncsként fogsz a csillagok szikrázó fénybokránál.

A vélemény és értéke

Levél egy leendő áruházzal

Nemrégiben írtunk arról lapunkban, hogy a Dugonics tér, a Jókai utca és a Lenin körút között épül majd fel Szeged nagy-áruháza már a következő öt éves tervben, ha sikerül előteremténi az építkezéshez szükséges tekintélyes összegeket. Am ha nem is kerül sor arra, hogy a következő öt éves tervben megépüljön az áruház, annyi haszna mindenképpen volt a tömb beépítésére kiírt tervpályázatnak, hogy kiderült: a kijelölt területen jól, a városkép és a szegediek hasznára lehet elhelyezni a tervezett épületeket. Tehát ha egyelőre nem is lesz pénz az áruháza, a területet fönn lehet tartani erre a célra.

Mi sem természetesebb, mint hogy az ilyen hír véleményeket vált ki a szegediekből. Hiszen aki tudja, hogy milyen nehéz például olyan bútort megfelelő időben vásárolni, amilyen tetszik is az embernek, vagy aki tudja, hogy mennyivel könnyebb egy valódi nagyáruházból lebonnyítani egy-egy nagyobb bevásárlást, mint kisebb üzleteket sorra járni, az nyilván örömmel fogadja ezeket a terveket. Régi-régi gond Szegeden például a bútortvásárlás és a lakásberendezés. És ennek még csak nem is a bútortüzet az oka, hanem a megfelelő alapterület hiánya. Amikor a pestiek, vagy miskolciak — ahol már megépültek a DOMUS áruháza — többszáz féle bútort közül választhatnak, s ráadásul válogathatnak sokezer féle, egy lakás berendezéséhez oly szükséges cikk között, Szegeden jó ha egy-két tucat bútortípus a választék, s a lakberendezési cikkek skálája is szegényes. Ennek pedig nyilván az a következménye, hogy ha egy fiatal házaspár lakáshoz jut — és szerencsére évente sok száz család van ilyen kellemes helyzetben — vagy hónapokig várhat a kedvére való bútorra, vagy megveszi azt, amit éppen kap.

Szóval nagyon is elkelne Szegeden egy igazi nagyáruház, amely megfelelő alapterülettel rendelkezne ahhoz, hogy a „mindent egy helyen” valóban valósággá válhasson Szegeden is. Olyan realitással, ahol a nagy alapterület lehetővé teszi az igazán nagy választék tartását és bemutatását is bútorban, lakberendezési tárgyakkban, ruházati és műszaki cikkekben egyaránt. Az embernek tehát nemigen jutna eszébe, hogy valaki is akad, aki ellenezné e tervet. Pedig akad. Hogy ki, azt nem tudni, mert névtelenül érkezett a levél a tanácshoz, ám a hagyományos névtelen levelekkel szemben mégis figyelmet érdemel. Vajon miért ellenez valaki olyasmint, ami minden szegedinek öröme és szolgája, s ráadásul miért teszi ezt névtelenül? Pedig hát „politikusan” szól a terv ellen — véleménye szerint a területet az egyetemes marxista tanszéki számára kellene biztosítani — s érveket is ír bőven az áruház ellen.

Például azt, hogy Szeged nem kereskedőváros, földrajzi helyzete miatt sem alkalmas erre a célra. Hát ehhez csak azt kell hozzátenni, hogy Szeged éppen a kereskedelemnek és az ezt elősegítő földrajzi helyzetének köszönheti, hogy azzá lett, ami, hiszen már a középkorban is találkozópontra volt az Erdélyt, a délvideket az ország szívével összekötő kereskedelmi utaknak, s később éppen ezekhez igazodva alakult ki az ipar, s a növekvő város jobbra csak századunkban kezdett igazán otthona lenni a tudományoknak és az oktatásnak.

De hát nem is ez a lényeg, hiszen egy nagyáruház építésétől egy település még nem lesz ka-

reskedőváros. Inkább a vélemények sorát érdemes folytatni. — Nincs szükség újabb üzletekre — írja a levél — éppen elég ami van, inkább az áruk minőségét, választékát javítanák és olcsóbb áron adnák, mint a tonnaszám gyártott selejtárukat óriási költséggel újabb eladóhelyet építenek. Hogy nincs szükség újabb üzletekre? Erről aligha nem mindenkinek más a véleménye, sőt, a statisztika szerint is általában zsúfoltak a szegedi boltok, jóval több vevő és forgalom jut egy-egy négyzetméterre, mint országos átlagban. Ami az árakat illeti, az már hosszas fejtegetést igényelne. Erről csak annyit: a magyar népgazdaság és a kormány óriási nehézségekkel birkózik, hogy az árak ne kövessék a tőkés világ csillagászati áremelkedéseit, s valamit olcsóbban adni nem jóindulat kérdése, hanem alapvető gazdasági törvényszerűségké. S az is tény, hogy az utóbbi években is nagyon sokat javult az áruk minősége — hiszen miért lenne például selejtgyártmány az Orion tévé, vagy a Lehel hűtőgép? —, s az emlegetett nagyobb választék biztosításának éppen a megfelelő eladótér, azaz a nagyáruház megépítése az egyik alapfeltétel.

A levélíró emellett az is foglalkoztatja: miért pont oda tervezik az áruházat, ahová? Szerinte e területnek semmi köze a kereskedelemhez, egyetemi fejlesztésekre kellene fenntartani, s ha már áruház kell, inkább a Centrumot emeljék meg egy-két emelettel. Pedig hát a város üzleti negyede hagyományosan a belváros, elsősorban a Károly utca, s ennek szerves folytatásaként épül majd az új kereskedelmi központ. A Centrum áruháza megtoldása részint nemigen oldana meg semmit, részint az épület sem alkalmas erre. A tervezett, új épület ráadásul a városképbe is jól illeszkedik majd egy olyan tömbben, amelynek rekonstrukciójára amúgyis sort kellett volna keríteni. Az egyetemes távlati fejlesztésére pedig nagyobb, összefüggő területekre van szükség — éppen a felsőoktatás érdekében — és erre a célra ki is van jelölve a hely Újszegeden, valamint az Április 4. útja és a Tisza közötti területen.

Tudatosan és megfontoltan jelölték ki a szóbanforgó területet tehát a nagyáruház számára, amely jól illeszkedik majd a város kereskedelmi hálójába és a városképbe egyaránt. S ha a terv a következő öt esztendőben nem is valósul meg esetleg, jó tudni, hogy mihelyt rendelkezésre áll a szükséges pénz, minőségi előrelépés következhet be a város kereskedelmében, amely bizony elmaradt az igényektől és Szeged fejlődésétől egyaránt.

S hogy miért kellett ily hosszadalmasan foglalkozni egy névtelen levéllel az áruház kapcsán? Csupán a tanulságért.

SZÁVAY ISTVÁN

